

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E.

Kiadó :
Az Országos Erdészeti Egyesület.

Szerkesztő :
Bedő Albert.

Megjelenik minden hónap 28.-án.

Harminczötödik évfolyam. IV. füzet. 1896. április hónap.

Előfizetési díj egy évre 3 frt. Az Országos Erdészeti Egyesület azon alapító tagjai, kik legalább 15 frt alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is a 3 frt évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Oly alapító tagok, kik 150 frtnál kevesebbet alapítottak, 3 frt kedvezményi árért járathatják.

— Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest, Lipótváros, Alkotmány-utca, 10. szám. II. emelet. —

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltetnek.

A térszakozás jogosultságáról hazánk erdeiben.

Irta: B a r g e r G u i d ó, urad. erdőrendező.

Minden erdő egy a korábbi időkből reánk maradt hitbizománynak tekinthető, melynek jelentősége nemcsak fatermésében rejlik, hanem különösen még ama hasznában is nyilvánul, mely közvetve az éghajlatban, továbbá az országos kulturánk óltalmában s végre a talajjóság fönntartásában jelentkezik.

Ezen elvnek megvalósulása az erdő tartamos üzemü kezelésében találja fő biztosítékát.

Hogy mennyire biztosítja a tartamos használatokat a nálunk Magyarországon alkalmazott terület szerinti kihasználás, azt a gyakorlati alkalmazásnál mutatkozó igények legjobban igazolják.

A többféleképen értelmezett tartamosság fogalma

sajnos oly tág, hogy annak gyakori téves alkalmazása az erdőbirtokos kárával is jár, — nem is mondva azt, hogy pénzügyi válságba is sodorhatja.

Az „Erdészeti Lapok“ múlt évi november havi füzetében a Belházy-féle „Erdőrendezéstan“-ból mutatványként közölt cikk szerint a tartamos üzem oly erdőgazdálkodásnak felel meg, mely szerint minden kihasznált erdőterület kellő időben fel is ujul.

Bár kétségtelen, hogy a tartamosság ezen értelmezése folytán a használatok egyenlő mértéke, legyen ez bár szigorú tartamos vagy szünetelő üzemből eredő is, még koránt sincs biztosítva: mindazonáltal kétségbevonhatlan tény, hogy a tartamosság oly erdőgazdálkodást tételez föl, mely szerint a használatok és növedék közti egyensúly mindenkor kell hogy fönálljon, s kizár az erdő termőképességének lejobb szállítására irányuló minden cselekményt.

Ez az elv azonban még korántsem tagadja meg tőlünk azt, hogy a fölszaporodott vágható állaboknak a szabályos állapotot fölülmuló készletét — értve a vágható állabok tulnyomó előfordulását — az időszerű felújítás szempontjából a rendesnél nagyobb mértékben ki ne használhatnók.

Efféle nagyobb mérvű, rendkívüli kihasználás a fakészletet csak a valódi mértékére szállítja le, s azalatt bizonyára fölülmulja a szabályos kihasználás mértékét, anélkül azonban, hogy ezáltal a tartamosság veszítene.

Ilyen, s ehhez hasonló esetekben a szükségesnek mutatkozó fokozódott kihasználások által tehát a szabályos korfokokozatok lehetőleg rövid idő alatt érhetők el.

Meg kell szorítanunk azonban a kihasználást oly esetben, midőn a jelen korfokokozat a szabályoson alul

van, ugyancsak a tartamosságnak, mint vezérelvnek szem előtt tartása mellett.

Ugy az említett viszonyok közt való felhasználás, mint az utóbbi esetben a hozamterületnek megszorítása daczára, a korfokozatok szabályosságának kivívását ezen kihasználások módja és mértéke nem bolygatja meg.

De bármennyire is törekszünk a pusztán terület alapján való gazdálkodás által a jövő fordára nézve a tartamosságnak lehető rövid uton érvényt szerezni, mindazonáltal szükséges a tartamos kihasználás létesítése céljából a helyes tömegbecslés is. Mi egyébiránt teljesen igazolt is, a mennyiben a fatömeg és terület közti kapocs annál lazább, mennél inkább tér el a tényleg hézagosnak talált zárlat a szabályostól. S csakis az erdőviszonyok rendezésével szilárdul meg ez a tömeg és terület közt fennálló összefüggés s csak azután lép föl a terület, valamint talajminőség számbavehető tényezőül; s ennek elérésével már bizton szolgálhat a terület a hozamszabályozás szilárd alapjául.

Hogy tehát a zárlat javulásával a terület alapján való kihasználás hovatovább annál jogosultabb, az kétséget sem szenved, s ehez mérten az idézett munkában hangsúlyozott tartamosság elve is teljesen igazolva van.

Nem ritka az az eset sem, midőn a haszonélvező nézete merően ellenkezik a kezelő erdőtisztjének szakvéleményével.

Tagadhatlan, hogy az erdőgazdaság, a mennyire biztos alappal bír, éppen oly arányban kevés munkával is jár. Mert mihelyt egyszer már biztosítva van a felújítás, hosszú évek során át azután, csupán annak további fenntartása, ápolása valamint további gondozása jöhet szóba.

A sűrű fiatalos a vadnak kedvencz tartózkodásává

válik, ezt pedig az erdő haszonélvezője, ha szenvedélyes vadász, olykor szívesen fölkeresi.

De hát ez az öröm sem tart soká, mert egy évtized mulva elnémul az erdő is az áterdülés folytán, úgy, hogy csupán az elmúlt jobb korra emlékeztető kellemes vadászati élmények maradnak fenn!

De a kellő munkával és szorgalommal végrehajtott áterdülés megtéríti ám a kerükltséget, sőt későbben már jelentékeny haszonnal is jár. S másfelől az erdőt sújtó károk, a mik a körültekintő erdésznek olykor nem csekély gondot okoznak, sem maradhatnak figyelmen kívül, u. m. tűzvész, rovarpusztítás s több eféle.

Igy mulik el egy évtized a másik után, míg az erdő ismét hasznosítható — s értékesíthető kort ér el.

Az erdő gondozása természetesen a kezelő erdőtisztet terheli, míg a haszonélvező csupán az erdőjáradék iránt érdeklődik. Egyedüli kívánsága, — mit egyébként senki sem vehet tőle rossz néven — hogy az lehetőleg magas legyen, de azzal kevésbé, vagy talán mitsem törődik, vajjon ez a járadék 100, 80 éves, vagy talán még ennél is fiatalabb koru fának eladásából folyt be.

De még a fahozam nagyságával sem törődik vajmi sokat az erdő haszonélvezője, csak hogy meglegyen a kívánt jövedelme.

Igy szorul tehát háttérbe a pénzügyi forda rovására a „technikai“ üzem követelményein kívül még a fahozam-járadék is.

De a gondolkodó erdőtisztnek a hozamjáradék iránti érdeklődése szintén teljesen elvész a fogyasztó világ előtt; mert vajjon mit törődik azzal a bérházban lakó polgár, ki talán alig szükségel valaha épületi fát, hogy most 60, vagy 80 éves fenyves, vagy lombos erdő kerül-e kihasználásra?

Ha beköszönt a tél, ellátja magát esetleg olcsó szénnel, s a kevés fát is, mire szüksége van, majd csak beszerzi magának valahonnan.

De érdeklődik ám ez iránt az adófizető polgár, ha tudomására jut, hogy a községi erdő az idén bizonyos %-kal kevesebbet jövedelmez, s a hiányt újabb adópótlékkal kell ismét fedezni. Önkénytelenül fölmerül benne az a kérdés, vajjon nem állandósítható-e az egyenlő évi jövedelem akként, hogy az ekkoráig mutatkozott szembetűnő különbözetek a községi háztartást többé meg ne bolygassák.

Sokszor fakad ki egy-egy városatya a tanácsterem zöld asztalánál azzal: hogy az állam feltétlenül követeli tőlünk a tartamos gazdálkodásra berendezett üzemterveket s miután mi mindezeknek s még több ehez hasonló követelményeknek sokszor áldozatok árán is igyekeztünk eleget tenni, még sem lehetünk abban a kedvező helyzetben, hogy ezentul biztos évi erdőjövedelemre számíthassunk!

Nem érti tehát, hol rejlik a törvény ide vágó intézkedésének azon sokszor hangoztatott előnye?

Vajjon mivel védelmezhesse magát eféle kifakadásokkal szemben a kezelő erdőtiszt? Legfeljebb azzal állhat elő, hogy már régóta oda irányul ugy a gyakorlatnak, mint magának az erdészeti tudománynak törekvése, hogy az erdőjáradék a lehetőségig kiegyenlítettessék. Az egész erdőrendezéstan is ugyanilyen óhajok alapján oda fejlődött, hogy az erdő lehetőleg egyenletes jövedelmet szolgáltatson.

Kezdetben az egyszerű mértani vágásosztással igyekeztek elérni a célt. De ez a mód a maga egyenlő kiterjedésű vágásaival korántsem volt képes az előbb felhozott hiányokat pótolni, miért is ettől eltérve, egyenlő évi fahozamokat szolgáltató beosztásokra tértek át, aként, hogy jó termőhelyi minőségű talajon, valamint jól záródott

állabokban kisebb, a kevésbé jó minőségű talajon, illetve csekélyebb zárlatu állabokban pedig nagyobb vágások kerültek kihasználás alá.

Kérdés most, vajon miféle feladatok várnak megoldásra ezen rendezési módok alkalmazásánál?

Először is, a mennyiben itt a jelen fakészlet pontos felvétele képezi a főtényezőt, annak alapján a remélhető fahozam kipuhatólásával a valószínűség számításának oly terére lépünk, mely idővel, dacára még a leggondosabb alapmunkának is, kétes eredményt nyújthat.

Vajjon ki szavatol majd ezért, hogy az ez idő szerént kifogástalan állapotban lévő suháng, fiatalos a hosszú időközben bekövetkezhető különféle csapás folytán, annak idejében ne már csak, mint hézagos állab kerüljön kihasználás alá?

De megtörténhetik az is, hogy a jelen beclés alkalmas kor rovarpusztítás miatt meggyérült fiatalos, a bekövetkezett kedvezőbb viszonyok folytán kihevervén a bajt, idővel mint jó zárlatu állab kerülhet tarolás alá.

Igen gyakori eset, hogy a remélhető fahozamot túl magasra becsüljük, mi a jövő javára a többlettől eltérő évi vágásokat von maga után.

A fiatal állabokból remélhető fahozam bizonytalan kipuhatólásának kiküszöbölésére keletkezett a térszakozás, mely a tartamosság biztosítása érdekében a vágatási fahozam beclését mellőzve, az egyes szakokat egyenlő nagyságú területekkel látja el, hol a tömegbecslés, valamint az üzemátvizsgálás csakis egy-egy szakra terjed ki.

Miután azonban gyakran még ez az eljárás — hasonlítván kicsiben a tömegbecslési módhoz — szintén nem szolgáltat egyenlő vágásterületeket, s így következésképpen egyenlő évi jövedelmet sem nyújt, ennél fogva a valódi terület

részint a termőhelyi minőség, részint pedig különböző zárlatu állabokban a zárlat egysége szerént való átszámitással cseréltetett föl.

Vajjon mit értek el az efféle átszámitások által? Kétségen kívül azt, hogy a fatömeg ezen kettős átszámitástól is függő tényezővé vált! Bár tagadhatlan, hogy ily esetben a becslés gyakran nagyon megközelíti a tényleg talált fahozambeli eredményt.

Tekintve azonban magát az előbb említett termőhelyi minőség szerént való átszámitást, ez ismét csak bizonytalan, s különböző fahozamokat képes szolgáltatni, s csakis ott nyujthat kivételesen helyes eredményeket, a hol véletlenül a szabálytalanság nagyjában egyenletes, mert mennél különfélőbb a zárlat, annál ingadozóbb természetesen maga az évi fatermés is. Mit egyébiránt már az egyszerű mértani vágásosztásnál is alkalmunk volt tapasztalhatni.

Ezek szerént tehát a különféle becslési módokkal a rendezés sikere szoros függésben van.

De halljuk erre magát az erdőbirtokos nyilatkozatát: Vajjon ezentul már számithat-e egyenlő évi jövedelmekre?

A kezelő erdőtisztje természetesen ismét csak tagadólag válaszol, mert ez állandó egyenlő évi jövedelemnek létrehozásához szükséges még egy harmadik átszámitás: t. i. az egységre, mely 100 m^3 fának eladása után folyik be.

„Kérem ne redukáljon tovább!“. Eképen halljuk a birtokos szellemét nyilatkozni. „Hol marad ekkor a világos átnézetesség, ha a valóság háromszoros fátyollal be van takarva? Hiszen maguk az erdészek is kénytelenek bevallani, hogy az átszámitási tényezők még korántsem nyujtanak biztos alapot“.

Már a termőhelyi minőség szerént való átszámítás is több oldalról megtámadható eredményt nyújt, mivel ennek becslése minden körülmények között ugy az összes területre, mint a használatokra, s így következképen a tartamosságra nézve is befolyással bíró, többé-kevésbé nagy eltéréseket szül.

De ennél még szembetünőbb a második, vagyis a teljes zárlatra való átszámításból eredő bizonytalanság!

A teljes zárlat tizedrészeivel kifejezett becslés — minthogy a teljes zárlatot, valljuk be őszintén, vajmi ritkán ösmerjük — legtöbb esetben megbizhatlan.

Ilyen becslés néha még a leghelyesebb tömegfelvétel eredményét is annyira képes elferdíteni, hogy talán egyszerű szembecsléssel is jutottunk volna olyan eredményhez, mely a valóságnak megfelelőbb.

S végre legkevésbé sem szolgálhat a harmadik, vagyis a legnagyobb befolyható pénzürtékre fektetett átszámítás alapul, minthogy ezáltal az immár két bizonytalan tényező legfeljebb még egy harmadikkal szaporodik.

Mindeme fejtegetésünk végre is csak azt eredményezheti, hogy a helyes siker elérése mindig a számítás alapjául szolgáló módszeren s illetve annak főtényezőjén szenvedett hajótörést, majd a területjóságon, majd a zárlaton, végül pedig a pénzügyi tervezeteken.

Kérdés már most, hogy melyik rendezési módra szánjuk rá magunkat? Nekünk mint egyszerűt és legjobbat, a tiszta térszakozást (valódi terület alapján) kell választanunk, mert ez az egyedüli mód, mely — eltekintve netaláni elemi csapásoktól — a legrövidebb idő alatt képes létrehozni a szabályos állapotot is.

A szabályos korfokozat létesítésével természetesen ugy

a szabályos fakészlet, mint pedig a szabályos növedék is vele jár, föltéve azt, hogy ugy az erdőtenyésztési miveletek, mint pedig az erdőápolás a szabályos növedék létesítése érdekében karöltve közreműködnek.

Tagadhatlan, hogy a szabályos állapot e legrövidebb uton való létesítésének következetes végrehajtása olykor nagyobb, a birtokos szempontjából kérdéses áldozatot is követel. De épen az erdőknek e szabálytalan állapotát — honunk erdeinek legnagyobb részét pedig így örököltük! — törekednünk kell lehetőleg rövid uton, helyes és célirányos erdőgazdálkodás folytatásával megszüntetni, mi egyedül csak a térszakozás által, még pedig a valódi terület alapján érhető el a legjobban.

S eképen bölcsen gondoskodott kormányunk, midőn az országnak már pusztulás jeleit mutató tetemes erdeit, mint nemzetgazdaságunk egyik fontos tényezőjét, a terület alapján való rendezéssel lehető rövid idő alatt a szabályosnak megfelelő állapotba juttatni óhajtotta.

A tartamosság elve, a mely értelemben azt az idézett (Belházy-féle) mű tárgyalja, nemcsak hogy teljes jogosultsággal bír, de határozott követelménye is a szabályos állapot ily következetes létrehozásának, s csakis a tartamosság elérésére célzó miveleteknek ily értelemben való végrehajtása nyújthat egyedüli biztosítékot erdeinknek nemcsak fentartására, de fokozódó gyarapítására is, a mit honunk sok vidékén máris örömmel láthatunk.